

clesia tales, et non proficiunt plurimum. « Monent me » autem dixit, quia per honores ecclesiasticos accipiunt potestatem prædicandi populo, quæ ipsi non faciunt. « Quorum spernebam parentes. » Parentes eorum dixit, quorum imitatione filii sunt, quibus tunc dicebatur, « Væ vobis scribæ et pharisæi hypocritæ¹. Et virtus matrem eorum quasi nihilum mihi erat : » parentum potestas, qui tunc usque adeo plurimum poterant, ut crucifigerent Dominum. « In eo peribat omnis vita : » quia non se vel in fine correxerunt. « Egestate et fame instabant in desertum heri² : » conferendo se ad excusationem Legis, quam non simpliciter intelligebant : et quia in deserto acceperant, « Fugientes in desertum heri. » Sicut enim hodie pertinet ad Novum Testamentum, sic ad Vetus heri : de Novo enim dictum est, « Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra³ : » et, « Filius meus es tu, ego hodie genui te⁴. Qui rodebant cortices arborum : » quia figuras Legis, quibus vana tegebantur, pro cibo habebant. « Quorum erat cibus » radix herbarum⁵ : » sacramenta, quæ corporaliter jussi erant celebrare, tanquam terræ inhærentia; ex quibus tamen simplicis intelligentiæ fructus surgeret, et supra terram in libertatem ferretur, quo illi pervenire non poterant. « Inhonorati, et abjecti, et egestes omni bono : » amisso primatus honore, ab spe promissionis; quia et ipsum terrenum donum pro meritis suis amiserant, et regnum cælorum non tenent. « Qui radices lignorum manducabant, » propter magnam famem⁶. » Quod de radicibus herbarum dictum est, propter fructum frumenti, hoc de radicibus lignorum intelligendum est, propter fructum vini et

¹ Matth. xxiii, 13. — ² Job. xxx, 2, 3. — ³ Psal. xciv, 8. — ⁴ Id. ii, 7. — ⁵ Job. xxx, 4. — ⁶ Ibid.

olei. Nam omnes istos spiritales fructus accepit Ecclesia, quorum radices terræ implicatæ sacramenta erant, quæ corporaliter Judæi observare cogebantur, Sabbatum, circumcisionem, et victimas, et cætera hujusmodi spirituum ciborum. « Insurrexerunt super me fures : » qui ad honores indebitos, qui justorum sunt proprii, per tenebrosas fallacias pervenerunt. « Quorum domus erant cævernæ petrarum¹ : » qui concupiscentias suas defendebant, et tegebant quibusdam obscuritatibus divinarum librorum. « Et inter arbores clamabant. » Manifesta erant peccata eorum, quamvis ea Scripturarum obscuritate, quasi umbris arborum, tegere conarentur. Hinc est : « Clamor Sodomorum ascendit ad me². » Et plerisque locis, pro manifestis peccatis clamorem ponit Scriptura : ut verbum sit quidquid corde concipitur; clamor, cum procedit in factum. « Qui sub stirpibus terræ manebant³. » Non saltem in stirpibus, sed etiam inferius stirpibus manere possunt intelligi, qui vel carnaliter præcepta custodiunt. Stirpes enim sunt non jam ipsi fructus, sed unde surgunt partes fructiferæ, vel arborum, vel herbarum : si tamen fructiferum genus est, quia et non fructiferi generis stirpes dicuntur. « Filii stultorum et ignobilium⁴ : » Judæorum; nam hos dixit superius parentes eorum propter imitationem, quia et isti sub Dei nomine ambulant, quem non colunt. Stultos autem et ignobiles dicit Judæos, qui e contrario, non solum se confidebant esse duces cæcorum, sed etiam filios esse Abrahæ, quo patre se esse jactabant nobiles. Sed cum audiunt : « Cæci sunt, duces cæcorum⁵ : » stulti demonstrantur. Et cum audiunt : « Si filii Abrahæ estis, facta Abrahæ facite⁶ : » degenerando demonstrantur ignobiles. « Nomen et honor extincti

¹ Job. xxx, 6. — ² Gen. xviii, 20. — ³ Job. xxx, 7. — ⁴ Ibid. 8. — ⁵ Matth. xv, 14. — ⁶ Joan. viii, 39.

» tus a terra¹. Erat enim, sed extinctum est. « Nunc autem cithara eorum ego sum² : » horum, quorum illi patres sunt, qui me ad aurem habebant, non ad cor. « Et me habent ad fabulam : » inanem et inutilem narrationem et auditionem, quamvis me et narrent, et audiant. « Abominati sunt me, discedentes procul³. » Longe facti a justitia peccando, et praecepta justitiae malis moribus execrando. « Nec in faciem meam pepercerunt spuere. Execranda facies namque Christi est his, qui praecepta ejus cum contemptu exhorrent. Vel, male me innotescere fecerunt morum suorum pravitate. « Aperiens enim pharetram suam afflixit me : » secreta rerum, unde tentationes existunt. « Et frenum in faciem meam miserunt⁴ : » ut eis invitus consentirem, portans eos ducentes quo vellet, ad ima sua. « Et a dextris germinantes consurrexerunt⁵ : » et favendo et bene monendo exorti sunt quidem ut suas cupiditates explerent, non persequendo. « Pedes meos vinxerunt compedibus : » officiorum ecclesiasticorum, ut non eos possent fugere. « Contritae sunt semitae meae⁶ : » ut non apparerent, per quas solent boni ambulare, non quærentes sua, sed Christi⁷. » « Exiit me stola⁸ : » auctoritate pristina, cui cedi solet; quod contingit multitudine et consuetudine peccatorum praevalente. « Et jaculis suis vulneravit me : » praeceptis, quibus video mala, et quia coercere non possum, crucior. « Abusus est me sicut voluit⁹ : » etiam calamitate et miseria mea usus est ad justitiam suam Deus, sicut voluit. « Doloribus involutus sum : » et in me, et in aliis patior. » Foris pugnae, intus timores¹⁰. Quis infirmatur, et ego non infirmor¹¹ ? Et iterantur dolores mei, discedit

¹ Job. xxx, 8. — ² Ibid. 9. — ³ Ibid. 10. — ⁴ Ibid. 11. — ⁵ Ibid. 12. — ⁶ Ibid. 13. — ⁷ Philip. 11, 20. — ⁸ Job. xxx, 13. — ⁹ Ibid. 14. — ¹⁰ 2 Cor. vii, 5. — ¹¹ Id. xi, 29.

» sicut spiritus spes mea. » Quasi inane aliquid conversi ad spem temporalium, habentes quod promitto. « Et sicut » nubes transiit salus mea¹ : non sperantes salutem promissam amore praesentis salutis. « Et nunc super me effundetur anima mea : » precando. « Nocte vero ossa mea contracta sunt : » firmitatem quam habuit, dixit sibi ereptam. « Et nervi mei dissoluti sunt : » actiones praeteritae. « In multa virtute apprehendit stolam meam : ad demonstrandam virtutem suam, modo affligendo, et postea reparando. « Et quasi ora vestimenti mei circumdedit me : » modicum mihi reliquit auctoritatis. « In » terra et cinere pars mea : » in poenitentia, quia extremum. « Steterunt et consideraverunt me : » et me jacente, superbi steterunt, quærentes quid in me reprehenderent. « Et projecisti me a salute. » Illos dolet, qui spem reparationis amiserunt. « Domus enim est omni mortali terra². » Ideo se dicit mortem metuere, quia conversatio ejus non sit in caelo³, secundum plures qui mali sunt in Ecclesia, et terrene vivunt. « Atque utinam possem me ipsum interficere : » ut morerer saeculo. » Aut rogarem alium, et faceret mihi hoc⁴ : » vel Angelum meliorem, vel Deum per quem corrigerer. « Ego bona praestolabar. » Dolet quia repente sibi ista evenerunt. « Venter meus efferbuit, » et non tacebit : » interiora, vel memoria qua recordatur quid fuerit primo, et quomodo afflicta est in gemitibus. « Et stetit in coetu clamans⁵ : » quia non in frequentia audita est eorum, qui se nolebant corrigere. « Cutis mea » innigrata est valde : » ex his quae forinsecus patiebatur. « Versa est in luctum cithara mea⁶ : » opera bona, quibus laudabat Deum gaudens.

XXXI. « Testamentum feci oculis meis. » Numquid

¹ Job. xxx, 15. — ² Ibid. 16-23. — ³ Philip. 11, 20. — ⁴ Job. xxx, 24. — ⁵ Ibid. 26-28. — ⁶ Ibid. 30-31.

cœpi sperareabilia. « Ut non cogitem de virgine¹ : » ut subauditur, absit. Hinc jam incipit merita Ecclesiæ commemorare, in his qui perseverant in fine in tentationibus magnis, abundante iniquitate, et refrigescente charitate multorum². « Et non cogitabo de virgine : » incorruptione sapientiæ, vel justitiæ. « Et quæ est alia pars Dei » desuper³? » subauditur, non cogitabo. Aut ita : Et quæ est, nisi illa⁴? « Si incesi cum irrisoribus. » (Jam de bonis, qui sunt in Ecclesia.) Difficile est non talibus sociari. « Vel si festinavit ad dolum pes meus : » hypocrisis. « Seram, et alii fructus meos edant⁵ : » quomodo Judæis contigit, id est, ea dicere quæ alii faciant magis quam ipsi. « Sine stirpe sim super terram : » ut facile arescam. Ille enim in terra tanquam in petra firmus est, qui facit quod dicit. « Si secutum est cor meum mulierem, » ut suam quæreret gloriam in populo Dei, potius quam Dei, cui uni jure debetur. « Aut si obsedi januas ejus⁶ : » insidiosè captavi desideria plebis ejus, vel timorem, quibus ageretur, ut mihi potius serviret quam Deo. « Placeat » quoque uxor mea alteri⁷ : » fama mea diabolo, cui quando placemus, displicemus Deo. Ille enim malis nostris gaudet. « Et filii mei humilientur : » facta, vel imitatores mei. « Furor enim animæ meæ est indomitus, » commaculare viri uxorem : » mihi eam vindicando, « Quod si et despexi judicium famuli mei aut ancillæ, » cum judicarentur apud me⁸ : » secundum quod dictum est, « Sæcularia igitur judicia si habueritis⁹. » Famulos autem dixit, laicos adhuc sæcularibus deditos. « Quod si » et visitationem, quod responsum dabo? » in tribulatione, quam conscientiam habeo, quia ista despexi?

¹ Job. xxxi, 1. — ² Matth. xxiv, 12. — ³ Job. xxxi, 2. — ⁴ Ibid. 5. — ⁵ Ibid. 8. — ⁶ Ibid. 9. — ⁷ Ibid. 10. — ⁸ Ibid. 11 et 13. — ⁹ I Cor. vi, 4.

« Nonne sicut ego conceptus sum in utero, et illi¹? » in sacramentis. Eadem enim omnibus prædicantur, eadem credunt. « Et fuimus similiter in ventre? » Non enim ille aliter renuntiat, quam ille, qui plene serviturus est Deo. « Et de ventre matris meæ dux eis fui². » Ab initio enim sui hæc operatur Ecclesia. « Aut si despexi nudum pereuntem et non operui³. » Si non fide remissionis peccatorum, tanquam tunicam non habentem, velavi a nuditate fœditatis, id est, peccati pereuntem. Jam enim desperat multitudine peccatorum. Et hinc est, « Et quorum » tecta sunt peccata⁴. Infirmorum si non benedixerunt » mihi humeri⁵: » spe immortalitatis, tanquam pallio desuper cooperti. Ne autem post fidem remissionis peccatorum sufficere putarent præteritarum pœnarum metu carere, et inciperent sperare temporalia, bene adjecit : « De tonsura ovium mearum calefacti sunt⁶, » quod a frigore spei terrenæ, illorum vindicati sunt consideratione, si carnalia per renuntiationem posuerunt, exemplo gregis detonsarum⁷. « Si levavi super pupillum manum meam⁸: » qui non inveniendò patrem, poterat creaturam vel hominem sequi. « Fidens, quia mihi est adjutorium multum : » volens eis dominari. « Discedat humerus meus a jugulo » meo⁹ : » quod his contingit, qui se ab Ecclesia separant, dum volunt populis dominari, ut præcisionem præcisionis patientur. Per humerum autem aut brachium, significantur actiones. « Timor enim continuit me : » ne levaret manum super pupillum. « Et a pondere ejus non » sustinebo¹⁰: » si hoc velim ut pupillum opprimam. « Posui aurum robur meum : » numquid præsumpsi de doctrina aut sapientia Dei. « Quod si et in lapide pretioso

¹ Job. xxxi, 14, 15. — ² Ibid. 18. — ³ Ibid. 19. — ⁴ Psal. xxxi, 1. — ⁵ Job. xxxi, 20. — ⁶ Ibid. — ⁷ Cant. iv, 2. — ⁸ Job. xxxi, 21. — ⁹ Ibid. 22. — ¹⁰ Ibid. 23.

» fidebam¹ : » quasi de operibus meis. « Si et lætatus
 » sum, cum esset mihi census multus² : » quasi de meo ;
 « Ut qui gloriatur, in Domino gloriatur³. Si et in innu-
 » merabilibus posui animam meam⁴. » (Subaudiendum,
 ad omnia, « Discedat ab humero meo brachium meum. »)
 quod amarer a multis. « Et deceptum est clam cor
 » meum. » Ordo, « Si et innumerabilibus posui animam
 » meam, et deceptum est clam cor meum : » si consensi
 tali cogitationi, ut in me præsumerem, « Quod si et os-
 » culatus sum manum meam, ponens ad os meum⁵ : » ga-
 visus sum tanquam de operibus meis. « Quod si et gavisus
 » sum super ruina inimici mei⁶ : » Ecclesie, ut sunt
 persecutores Ecclesie. « Audiat auris mea maledictionem
 » meam : » perducatur ad sensum meum. « Opprobrio
 » sim in populo meo diffamatus⁷ : » plebi sanctorum, ut
 separetur tanquam illusus. « Quod si sæpe dixerunt an-
 » cillæ meæ : » adulatores : « Quis det nobis, ut carnibus
 » ejus satiemur, cum satis bonus essem⁸ : » ut imitarentur
 felicitatem carnalem in me. Non tamen hæc gessi ; ne di-
 cerent enim hæc, non me præbebam in talibus bonum.
 « Foris non manebat hospes⁹ : » recipiebam peregrinum
 in sæculo. « Quod si et sponte peccans, abscondi pecca-
 » tum meum⁹. Voluntarie enim peccantibus nobis, post-
 » quam accepimus scientiam veritatis¹⁰. Aut si dimisi
 » infirmum sinu vacuo exire januam meam : » ut ideo
 exierit januam, quia sinu vacuo fuit. « Quis mihi tribuat
 » auditorem ? » Quis mihi præstet, ut audiar ? « Manum
 » Domini si non timui¹¹ : » qua scripsit, « Si non dimise-
 » ritis, nec Pater vester dimittet vobis¹². » « Conscriptio-
 » nem si quam habeo. » Ordo, « Conscriptio nem si quam

¹ Job. xxxi, 24. — ² Ibid. 25. — ³ 2 Cor. x, 17. — ⁴ Job. xxxi, 25.
 — ⁵ Ibid. 27. — ⁶ Ibid. 29. — ⁷ Ibid. 30. — ⁸ Ibid. 31. — ⁹ Ibid. 32, 33.
 — ¹⁰ Hebr. x, 26. — ¹¹ Job. xxxi, 34, 35. — ¹² Matth. vi, 15.

» habeo. Et si non dirupi eam super humeros meos,
 » et coronatus legam super humeros meos levans¹ : » et
 coronatus publice legam, id est, adversus faciem meam.
 « Statuam te ante faciem tuam². » Quia populi corona
 confundar, quia non feci mandatum Domini, quod me
 fecisse jam dixeram, negando primo me habere conscrip-
 tionem, quæ mihi postea objicitur. « Si super me unquam
 » terra gemuit : » stipendiarii Ecclesie, quod malus sum.
 « Aut sulci ejus ploraverunt simul³ : » quo semina reci-
 piuntur, et unde fructus dantur ; quia et malus sum, et
 mala semina seminabam : ideo « Simul. Aut si et virtu-
 » tem ejus comedi solus sine pretio⁴ : » ipsa misericordia,
 qua participat catechizanti qui catechizatur⁵ : » hoc est,
 solus, non retribuens ei qui daret. « Aut si animam Domini
 » terræ decipiens contristavi⁶ : » non me dignum exhibens
 passioni ejus, qui pro me animam fudit. « Nolite contris-
 » tare Spiritum sanctum in vos⁷. Pro tritico germi-
 » net mihi urtica⁸ : » pro spiritalibus doctoribus magistri
 prurientium auditu per confricationes hominum mente
 corruptorum, et a veritate destitutorum⁹. « Et pro hordeo
 » spina, » pro carnalibus obedientibus peccatores et re-
 sistentes. « Erat enim Job in conspectu suo justus¹⁰, » in
 conscientia sua.

XXXII. VERBA ELIU BUZITIS. « Deus abjecit eum, et non
 vir : » ut hanc dicam causam, ut tacuerint. « Et sermonibus
 » vestris non respondebo ei. » Ego enim talia dicam, ut
 mihi quemadmodum vobis respondere non possit. « Quia
 » ergo expectavi, et non sunt locuti¹¹ : » quasi ad Job con-
 versus dicit. « Venter meus sicut uter musto plenus. »
 Commendat hunc Scriptura, quia in prophetia locuturus

¹ Job. xxxi, 35, 36. — ² Psal. xlix, 21. — ³ Job. xxxi, 38. — ⁴ Ibid. 39.
 — ⁵ Gal. vi, 6. — ⁶ Job. xxxi, 39. — ⁷ Ephes. iv, 30. — ⁸ Job. xxxi, 40.
 — ⁹ 1 Tim. vi, 5. — ¹⁰ Job. xxxi, 40. — ¹¹ Id. xxxii, 13-16.

sit, « veluti follis ærarii disruptus¹ : » ad duritiam solvendam, de vi loquor; inde et iratus dicitur. Non enim opus esset, ut ego loquerer, si vos ei responderetis. « Alio- » quin et me tineæ edent² : » aut sicut vos, aut sicut omnes qui mirantur personas.

XXXIII. « Mundum est cor meum in verbis : » non duplex. « Spiritus divinus, qui me fecit : » subaudis, est : ut sit, « Spiritus divinus est, qui me fecit. Quomodo » ergo dicis : Justus sum, et non exaudivit me? » quasi adversario dixerit Job. « Semel enim loquitur Dominus³ : » quasi vocationem omnium justorum semel fecit Dominus, et temporaliter circa singulos hoc agit divina providentia. « Per somnium, aut in visitatione nocturna : » aut in ignorantia, aut in tribulatione. « Aut sicut inci- » dit sævus timor in homines, cum dormiunt in cubi- » culis⁴ : » securi. « Et corpus ejus a ruina eruat : » translate sicut ossa. « Et pepercit animæ ejus a morte : » cum eum converterit, parcat ei. « Quia venturum est » bellum, et iterum arguet eum infirmitate in cubili : » post conversionem jam probat, ne de se præsumat. « Et » multitudo ossium ejus emarcuit : » fiducia de se. « Om- » nemque escam non poterit sumere⁵ : » consolationem de temporalibus. « Et renovabit corpus suum, sicut litura » in pariete⁶ : » mutationem vitæ : et hic translate, propter ædificium, id est, in societatem. « Et molliet carnes » suas sicut parvuli : » ne sit durus superbia, secundum quod Eliu videtur, tentatur Job humilis per innovationem. « Et intravit facie hilari cum professione⁷ : » paratus ad tentationes. « Salva animam meam, ne veniam in » corruptionem⁸ : » hic tentatio mortis. « Vices tres cum » viro : » conversionis, probationis, mortis. « Sed eruit

¹ Job. xxxii, 19. — ² Ibid. 22. — ³ Id. xxxiii, 3, 4 et 12-14. — ⁴ Ibid. 15. — ⁵ Ibid. 17-20. — ⁶ Ibid. 25. — ⁷ Ibid. 26. — ⁸ Ibid. 28.

animam meam de morte : « quia adhuc hæc mortis restat. » « Ut anima mea in lumine collaudet eum¹. » Jam ergo orationes cessabunt, quia nulla erit indigentia.

XXXIV. « Respondens autem Eliu, dixit. » Quomodo dicitur : « Et adjecit. « Et qui habetis scientiam, auribus » percipite : » spiritualibus. « Quia auris sermones pro- » bat : » ista carnalis. « Quid est bonum, quia dixit Job : » Justus sum²? » Quid boni dixit, quia dixit : « Et in » judicio meo mentitus est³. » Hinc est, « Ego bona præ- » tolabor⁴ : » ideo præter spem, quod est, mentitus est. « Quis est vir ut Job? » Adhuc verba Job sunt. « Dixit enim : « Non visitabitur qui ambulaverit cum » Deo⁵. » Hic illum putat deceptum, quia hoc sperans illa omnia fecerit : aut certe, quod in bonum non putat visitari eum, qui ambulaverit cum Domino. « Absit » a Domino impietas⁶ : » aut ut non visitet in bono, qui cum eo ambulaverit : aut etiamsi visitaverit in tentatione, impie et injuste agat. « Impius est qui dicit regi : Injuste » agis⁷. » Tu autem non debes illud dicere, qui non es impius. Bene, « Qui dicit; » non, Qui dixerit, ne jam etiam ob hoc esset : quomodo dicitur, « Factum⁸ est qui hoc facit. « Impiissime, principibus : » tanquam Angelis dicat : « Nisi Michaël princeps vester, impiissime agitis : » aut, Si ita impiissime dicitur principibus, quando magis regi? « Abusi sunt enim inique cum excluderentur infir- » mi⁹. » Male usi sunt exclusione sua, cum propter infirmitatem excluderentur ab ea visione, qua videntur omnia divinitus ordinatissime ordinari et administrari. In eo autem male usi sunt, quia spiritum suum sequi maluerunt, Deum ista non curare : ex hoc enim illis veniet, ut in necessitatibus suis clament et rogent hominem, cum Deum

¹ Job. xxxiii, 29, 30. — ² Id. xxxiv, 1-5. — ³ Ibid. 6. — ⁴ Id. xxx, 26. — ⁵ Id. xxxiv, 7 et 9. — ⁶ Ibid. 10. — ⁷ Ibid. 18. — ⁸ Forte *fatuus*. — ⁹ Job. xxxiv, 20.

rogare debuerunt. « Neque erit locus, et non est umbra » mortis, ut latitent qui faciunt iniqua¹. » Non ad hoc est umbra mortis ut latitent: ut est: » Non senes habent » sapientiam²; » quia non senectus est causa sapientiae: et, « Hæreticum ne salutes³, » ne inde, qua hæreticus est. « Et evertet noctem, et humiliabuntur⁴, » ut supra eos sit quod sub ipsis erat, id est, premat eos quod subditum illis erat. « Et extinxit impios, lucere sibi videbantur. Et justitias ejus non cognoverunt. » Dicit quid boni Deus fecerit de iniquitate eorum. « Ut perferatur ad eum » clamor pauperis. Ipse quietem dabit, et quis poterit » condemnare⁵? » Non qualem quærunt homines quæ illis tribulationibus turbatur. « Si Deus justificat, quis est qui » condemnet⁶? Et contra hominem simul: » adversus gentiles et Judeos. « Qui regnare facit hominem hypocritam propter perversitatem populi⁷: » cui dicitur: « Qui » ergo doces alium, te ipsum non doces⁸. Absque me » videbo, tu ostende mihi⁹: » te reprehendens, me ipsum forte reprehendendum esse non video? Interroganter pronuntiandum. « Si iniquitatem operatus sum, non adjiciam: » correptus a te. » Numquid a te exigit eam, quia » repulisti? » quia reprehendisti. « Et vir sapiens audiet verbum meum: Deum omnia curare. » Job autem non in » sapientia locutus est¹⁰: » putando quod aliquid sibi inique divinitus acciderit.

XXXV. « Quare hoc existimasti in judicio? » quare hoc judicasti? « Tu quies es, qui dixisti: Justus sum » ante conspectum Domini¹¹? » Ante conspectum Domini dixisti: « Justus sum. » Utrumque enim reprehensibile est in homine: unum, si aut superbe dicatur,

¹ Job. xxxiv, 22. — ² Id. xxxii, 9. — ³ Tit. iii, 10. — ⁴ Job. xxxiv, 25. — ⁵ Ibid. 26-29. — ⁶ Rom. viii, 33. — ⁷ Job. xxxiv, 29, 30. — ⁸ Rom. ii, 21. — ⁹ Job. xxxiv, 31. — ¹⁰ Ibid. 32-35. — ¹¹ Id. xxxv, 2.

aut falsum sit justum eum esse, etiam secundum humanam justitiam: alterum autem, quia nunquam vere dici ab homine potest, quod ante conspectum Dei sit justus; cui comparatus quilibet iniquus est. « Aut dicis: Quid prodest tibi, aut quid faciam, si peccavi¹? » Hoc enim ei videtur Job dixisse Deo, quasi aut Deo prosit peccatum ejus, ut isto dolore ad impietatem cogatur, ubi ait: « Nolite me docere impium esse: aut bonum est tibi si inique egero². » Aut Deo noceat peccando, et ideo illum sic insequatur Deus quasi hostem suum premens, ne aliquid ab illo mali patiat; nam hoc etiam dixerat: « Si ego peccavi, quid possum tibi facere³? » Ad utrumque ergo Eliu respondit, consequentibus verbis. « Ego dabo » tibi responsum, et tribus amicis meis. Aspice in cælum, » et vide, respice in nubes quam altæ sint a te. Si peccasti, » quid agis⁴? » Confirmat quod ab eo dictum est: « Si ego » peccavi, quid possum tibi facere? Aut si Multa injusta » fecisti, quid poteris facere? Plus est, « multa injusta » fecisti, » quam quod superius dixit, « Peccasti. » Sed tamen quid poteris facere Deo, quando ne nubes quidem potes lædere? « Et si justus es, quid dabis ei⁵? » E contrario quomodo justitia tua nihil ei prodest, sic injustitia nihil nocet. « Aut quid de manu tua accipiet? » etiamsi dare velis; propter sacrificia, quæ stulti putant Deum sumere velut eis indigentem. « Viro simili tui impietas tua, » et filio hominis justitia tua⁶: » vel illa nocet, vel hæc prodest. Sed his versibus confirmavit potius, quam refellit sententiam, quam dixit Job: « Si ego peccavi, quid possum tibi facere? » Consequenter ergo oportet ut ostendat, quare in hac vita homines affliguntur injuriis malorum, inter quos etiam diabolus cum angelis suis numeratur,

¹ Job. xxxv, 3. — ² Id. x, 2. — ³ Id. vii, 20. — ⁴ Id. xxxv, 4-6. — ⁵ Ibid. 7. — ⁶ Ibid. 8.

princeps injuriarum et iniquitatum omnium. Cum enim Deo non possint nocere peccantes, cur eos tradit in potestate affligendos malis? Et exponit deinceps, dicens: « A » multitudine clamabunt, vociferabuntur a brachio multorum. Et non dixit: Ubi est Deus qui fecit me¹? Ad hoc enim patiuntur hæc, ut Deum quærant, non ut inaniter vociferentur. Quod autem ait, « Fecit me, » pro documento est, quia quærentem se non relinquet, quem ipse fecit. « Qui distribuit custodias nocturnas: » tempora hujus sæculi sub certis potestatibus ordinata, quia nec in ista erroris nocte relinquet hominem sine custodia, qui eum fecit. « Qui separat me a quadrupedibus terræ, et a » volatilibus cœli, sapienterem me fecit². » Sic enim quærendus est Dominus in afflictionibus vitæ hujus, ut non ab eo terrena bona desideremus; quia jam bestiis meliores sumus, antequam illa accipiamus. « Ibi clamabunt; et » non audies³. Ibi » dixit, in multitudine in afflictione clamantium, et a brachio multorum: aut certe, « Ibi, » propter hoc; sicut est: « Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem⁴. Et non audies » quod dixit, de eo dixit. « Ab injuriis malorum: » subaudiendum, clamabunt. « Vana » enim non vult Dominus videre⁵. » Non vult subvenire vana petentibus, et non ideo vociferantibus in afflictione ut bona sempiterna percipiant, cum propterea separati sint a quadrupedibus terræ, et sapientiores facti volatilibus cœli: sed vociferantur, quia non sunt in hujus sæculi iniquitate felices. « Ipse enim Omnipotens perspicit eos, » qui faciunt justitiam, et salvum me faciet. » Sicut ipse videt facientes, qui cordis intima perspicit, sic ea salute salvos facit, quam ipse videt in occulto. « Quia nec oculus » vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit,

¹ Job. xxxv, 9, 10. — ² Ibid. 11. — ³ Ibid. 12. — ⁴ Psal. xxxv, 13. — ⁵ Job. xxxv, 13.

» quæ præparavit Deus diligentibus se¹. » Ideo etiamsi perturbetur vana salus hominis, dat tamen auxilium de tribulatione Pater, qui videt in abscondito². « Judicare itaque » eum, si potes collaudare eum, sicuti est³. » Hoc enim visus est Job dicere, cum ait: « Utinam esset nobis arbiter⁴. Et » nunc quia non est visitans iram suam, nec cognovit » delicta vehementer⁵. » Cognovit ad vindictam. Unde est: « Quoniam iniquitatem meam ego cognosco. » Et in eodem loco, « Averte faciem tuam a peccatis meis⁶. » Cognovit ergo delicta; nam ideo patiuntur homines tribulationes in hoc sæculo: sed non vehementer, quia partibus corrigens dat locum poenitentiae. « Et Job vane aperuit » os suum; in ignorantia sua verba multiplicat⁷. »

XXXVI. « Sustine me pusillum ut te doceam: adhuc » enim in me sunt sermones. Suscipiens scientiam meam » de longe⁸. Quoniam quandiu sumus in hoc corpore, » peregrinamur a Domino⁹. Operibus enim meis quæ justa » sunt loquar¹⁰. » Ne dicatur ei quod peccatori dicit Deus: « Quid tu enarras justitias meas, et assumis testamentum » meum per os tuum: tu vero odisti eruditionem¹¹? » Ergo hic operibus loquendum est: « Nam scientia de » longe suscipitur ex parte et in ænigmate. Cum autem » venerit quod perfectum est, quod ex parte est aufertur¹²; et non jam de longe erit, quoniam videbimus » eum sicuti est¹³. In veritate et non injusta verba injuste » intelliges¹⁴. » Ea ipsa quæ patiebatur Job, verba Dei dicit esse in veritate, et non injusta: sed ab isto injuste intelligi existimat, quem putat conqueri se immerito pati, cum etiam de justorum tribulatione dictum sit: « Tempus

¹ 1 Cor. 11, 9. — ² Matth. 6, 4. — ³ Job. xxxv, 14. — ⁴ Id. ix, 33. — ⁵ d. xxxv, 15. — ⁶ Psal. 1, 5 et 11. — ⁷ Job. xxxv, 16. — ⁸ Id. xxxvi, 1-3. — ⁹ 2 Cor. v, 6. — ¹⁰ Job. xxxvi, 3. — ¹¹ Psal. xlix, 16. — ¹² 1 Cor. xiii, 12. — ¹³ 1 Joan. 3, 2. — ¹⁴ Job. xxxvi, 4.